

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudkyní Mgr. Martinou Kotouček Mikoláškovou ve věci

žalobce: **Ing. J. P.**
bytem X
zastoupený advokátem JUDr. Markem Nespalou
sídlem Bělehradská 643/77, 120 00 Praha 2

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 1292/25, 150 00 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 7. 2023, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 11. 7. 2023, č. j. X, se ruší a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 12 342 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Marka Nespaly, advokáta.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. A. P. (dále jen „matka dětí“) byla zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě. O zvýšení procentní výměry starobního důchodu z téhož důvodu požádal rovněž žalobce (otec dětí), a to dne 30. 9. 2022. Proto bylo dne 14. 3. 2023 zahájeno sporné řízení o tom, který z účastníků řízení pečoval o děti v největším rozsahu.
2. Rozhodnutím ze dne 19. 4. 2023, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), Okresní správa sociálního zabezpečení Praha-východ (dále jen „OSSZ“) rozhodla tak, že o děti J. P., narozeného X a P. P., narozeného X osobně pečoval v největším rozsahu žalobce.
3. Proti prvostupňovému rozhodnutí se odvolala matka dětí, druhá účastnice řízení. V záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) žalovaná změnila prvostupňové rozhodnutí tak, že o obě děti osobně pečovala v největším rozsahu jejich matka.
4. Žalobce se žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) domáhá zrušení napadeného rozhodnutí. Má za to, že je nepřezkoumatelné a nezákonné.

Obsah podání účastníků

5. Žalobce v **žalobě** namítl, že je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné, neboť se žalovaná nevypořádala s protichůdnými tvrzeními účastníků řízení. Přestože má žalovaná posuzovat důkazy v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, nemůže mít některý z důkazních prostředků bez dalšího vyšší váhu. Pokud jsou ve spise rozporné důkazy a správní orgán se přikloní k jednomu z nich, je povinen se s rozpory vypořádat přezkoumatelným způsobem. Žalovaná ani neshromáždila dostatečné podklady pro rozhodnutí. Žalovaná si významně ulehčila práci tím, že poukázala na evidenční listy a z nich vyplývající čerpání mateřské dovolené.
6. Žalovaná zcela formálně založila své rozhodnutí na tom, že matka dětí čerpala rodičovský příspěvek. Toto období zahrnuje období do pouhých 6, resp. 4 let věku dětí. Žalovaná však opomněla, že rozhodnutí o svěření nezletilých dětí do péče jednoho z rodičů není vydáváno „od stolu“, ale že musí vycházet z určitých skutkových okolností, zejména ze schopnosti rodiče se o dítě lépe postarat a zajistit mu lepší výchovné zázemí. Opatrovnický soud by stěží svěřil děti do výlučné péče otci bez řádného posouzení toho, zda je matka schopna se lépe o děti postarat a bez přihlédnutí k tomu, kdo do té doby převážnou měrou o nezletilé děti pečoval.
7. Žalovaná přitom měla k dispozici čestné prohlášení syna J. ze dne 27. 3. 2023, podle kterého ho vychovával společně s bratrem otec již před rozvodem, po rozvodu byl výhradě v žalobcově péči. Dále měla žalovaná k dispozici čestné prohlášení syna P. ze dne 7. 1. 2022 (správně 2023), který rovněž uvedl, že se o oba bratry staral již před rozvodem otec a po rozvodu již byli výhradě v jeho péči. Žalobce nadto nabídl možná svědectví známých. Uvedl i to, že matka dětí by měla mít k dispozici rozsudek soudu o svěření dětí do péče žalobce (spisy Okresního soudu Praha-východ i Odboru péče o dítě v Brandýse nad Labem již byly skartovány). Žalovaná disponovala i dalším čestným prohlášením syna P. učiněným v odvolacím řízení. Minimálně v případě syna P. tedy žalovaná rozhodla zcela jednoznačně v rozporu s poklady ve spisu.
8. Žalovaná vycházela z evidenčních listů o době zaměstnání a výdělku za roky 1984 až 1990 matky dětí, ze kterých vyplynula evidovaná náhradní doba pojištění z důvodu mateřské dovolené. Mateřská (rodičovská) dovolená nicméně skončila v roce 1990, tedy v době, kdy synovi J. bylo cca 6 let a synovi P. cca 4 roky. Do doby zletilosti syna J. tedy zbývalo dalších

12 let a do doby zletilosti syna P. dalších 14 let. Tvrzení matky dětí o tom, že do roku 1996 žili v kompletní rodině (zřejmě myšleno v nerozvedeném manželství) nemůže o převážné péči o nezletilé děti nic vypovědět a není ničím dalším doloženo. Žalobce navrhl rozvod již v roce 1991, soudní řízení trvalo 5 let. Posouzení „kompletní rodiny“ do roku 1996 (doby rozvodu) pro účely péče o děti je tak poněkud nepřipadné. Naopak čestná prohlášení samotných synů jednoznačně vypovídají o převážné péči žalobce i před rozvodem manželství. Žalovaná se přitom opomněla zabývat obdobím mezi čtvrtým rokem synů a okamžikem, kdy byly obě děti svěřeny do péče otce. Jakákoliv úvaha chybí a způsobuje tak nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí. Žalobce během své kariéry opustil aktivní službu u vojska a nastoupil k provoznímu praporu tak, aby mohl pečovat o své děti v největším rozsahu, což mělo zcela zásadní vliv na jeho postup. Žalobce navrhl provedení výsledku obou synů.

9. Závěrem žalobce namítl, že výrok napadeného rozhodnutí plně nereflexuje předmět řízení, které bylo zahájeno na základě jeho žádosti o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě. Správní orgány přitom rozhodly (pouze) o tom, kdo osobně pečoval v největším rozsahu o syny. Je tedy otázkou, zda je tímto rozhodnutím vyčerpán předmět řízení o žádosti žalobce.
10. Žalovaná ve **vyjádření k žalobě** zrekapitulovala obsah žaloby a zopakovala argumentaci uvedenou v napadeném rozhodnutí. Navrhla, aby soud provedl jako důkaz potvrzení zaměstnavatele žalobce o době a rozsahu práce v období od narození synů do roku 1996 a dále rozsudek soudu o svěření dětí do péče žalobce.
11. Žalobce v **replíce** uvedl, že žalovaná ve vyjádření neuvádí žádnou zásadní argumentaci. Žalovaná v podstatě pouze shrnuje, na základě, jakých podkladů rozhodla. Nijak neosvětlila, proč se přiklonila k jednomu z protichůdných tvrzení účastníků. Proč opominula období mezi čtvrtým rokem věku J. a P. a okamžikem, kdy byly obě děti „formálně“ svěřeny do péče otce. Nijak se nevyjádřila k čestným prohlášením synů, kteří podpořili tvrzení žalobce. Žalovaná přitom tato čestná prohlášení nijak nezpochybnila.

Dosavadní průběh správního řízení

12. Ze správního spisu soud zjistil, že dne 26. 9. 2022 (doručeno dne 30. 9. 2022) požádal žalobce Ministerstvo obrany České republiky, odbor sociálního zabezpečení (dále jen „ministerstvo obrany“), o úpravu procentní výměry starobního důchodu o tzv. výchovné za vychované děti J. a P. P. a A. P.. K žádosti připojil rodné listy synů J. (narozen dne X) a P. P. (narozen dne X).
13. Dne 30. 11. 2022 žalobce na výzvu ministerstva obrany uvedl, že požádal Okresní soud Praha-východ o kopii rozsudku, kterým mu byli synové svěřeni do péče. V podání ze dne 5. 1. 2023 žalobce uvedl, že rozsudek o rozvodu manželství a svěření synů do jeho péče byl dle informací od Okresního soudu Praha-východ skartován.
14. Dne 20. 2. 2023 (doručeno dne 21. 2. 2023) se na výzvu ministerstva obrany vyjádřila matka dětí. Uvedla, že nesouhlasí s tím, že by osobně a v největším rozsahu o děti nepečovala, a že by zajišťoval výchovu dětí žalobce.
15. Dne 1. 3. 2023 se na výzvu ministerstva obrany vyjádřil žalobce. Uvedl, že o syny J. a P. pečoval od jejich narození. Zpočátku společně s jejich matkou, ale postupně přebíral péči víc. Jejich matka se zabývala svými zdravotními problémy a péči o syny i domácnost mu přenechala. Do 4 let věku dětí byla jejich matka na mateřské, ale byla stále nesmírně unavená.

Takže po práci vždy vše obstaral. Již od narození miminka koupal, vyvářel plenky, žehlil je. Jejich matka občas ani nevěděla, jak dítě nakojila, protože žalobce vstal, přebalil, dal dítě k prsu, nechal brknout a dal do postýlky. Při nástupu synů do školky, cca 3,5 roku P., již o domácnost a syny pečoval sám. Zahrnovalo to ráno je vzbudit, připravit snídani a svačiny, odvést do školky. Odpoledne je cestou z práce vyzvedl, postaral se doma, o co bylo potřeba, dal jim večeři, po koupání řekl pohádku a šli spát. Již od narození měli synové od své matky chronickou hepatitidu, nemohli se proto stravovat ve školní jídelně. Žalobce tedy musel vařit i obědy. Zařizoval návštěvy lékařů, nákupy oblečení a volnočasové aktivity. Jejich matka fungovala v domácnosti zhruba do P. 5 let, pak byla pro žalobce spíše jako třetí dítě (starost navíc). Celé jejich soužití bylo v průběhu rozvodu důkladně rozebráno. Průběžně se v rodině vystřídalo 5 sociálních pracovníků, neboť vždy když potvrdily, že se o domácnost a syny stará žalobce, matka dětí je nařkla z podjatosti. Rozvod trval 5 let, matka dětí podala na žalobce celou řadu trestních oznámení a stížností. Žalobce byl tedy důkladně prověřen všemi možnými orgány. V průběhu rozvodu matka dětí pobývala v jejich domácnosti střídavě. Odjela vždy na jednu až tři noci a nepředvídatelně se vracela. Oběma rodičům i synům byla soudně stanovena vyšetření u soudního znalce z oboru psychologie a psychiatrie, a to opakovaně. Po rozvodu a vypořádání bydlení byli synové výhradě v péči žalobce. V tehdejší době přitom nebylo běžné, aby otec dostal děti do péče. V jejich případě však veškerá hodnocení sociálních pracovníků i závěry znaleckých posudků byly pro žalobce příznivé.

16. K vlivu péče o děti na jeho kariéru uvedl, že přišel od bojového útvaru po opakovaně výtečném hodnocení a po mimořádném povýšení na kapitána po ostrých bojových střelbách. Po narození syna J. přijal místo ve Staré Boleslavi, které bylo mimo žalobcovu odbornost. Ve svém dalším působení nenastoupil do postgraduálního studia, vynechával jazykové kurzy a zdokonalovací přípravy, které by znamenaly jeho nepřítomnost v posádce. Za 22 let aktivní služby nebyl ani na jedné preventivní rehabilitaci. Měl štěstí na velitele, kteří jeho situaci znali a tolerovali mu, že se ze služebních cest vracel téhož dne. Do zálohy odešel poté, co měl nového vedoucího náčelníka, kterému toto nastavení vadilo. Od té doby pracoval jako občanský zaměstnanec. Zkrácený úvazek neměl a po dvaceti letech už nedokáže doložit, kdy čerpal volno pro návštěvy lékaře či ošetřování.
17. Dne 14. 3. 2023 ministerstvo obrany požádalo OSSZ o určení osoby, která osobně pečovala o děti J. a P. P. v největším rozsahu pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu. O výchovném za dceru A. P. se rozhodovalo zvlášť.
18. Dne 28. 3. 2023 doručil J. P., syn žalobce, čestné prohlášení (ze dne 27. 3. 2023), že byl v péči a vychováván svým otcem. Otec se o ně staral již před rozvodem a po rozvodu byli s bratrem v jeho výhradní péči.
19. Dne 30. 3. 2023 bylo doručeno čestné prohlášení P. P. (datováno dne 7. 1. 2022, podpis ověřen dne 9. 1. 2023), syna žalobce, že byl v péči a vychován svým otcem. Otec se o ně staral již před rozvodem a po rozvodu byli s bratrem výhradně v jeho péči.
20. Dne 19. 4. 2023 rozhodla OSSZ tak, jak je uvedeno v bodě 2 tohoto rozsudku. V odůvodnění OSSZ zrekapitulovala obsah dosavadního řízení a relevantní právní úpravu. Dále uvedla, že oba účastníci tvrdí, že pečovali o syny v největším rozsahu již od narození. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo dohledat rozsudek soudu o rozvodu manželství a svěření dětí do péče, OSSZ při hodnocení péče o děti v největším rozsahu přihlédla zejména k vyjádření žalobce ze dne 1. 3. 2023, čestných prohlášení syna J. ze dne 27. 3. 2023 a syna P. ze dne 7. 1. 2022.

21. Proti prvostupňovému rozhodnutí se dne 26. 4. 2023 odvolala matka dětí. V odvolání uvedla, že je prvostupňové rozhodnutí nesprávné. Děti převzal žalobce do osobní péče v roce 1996, tedy ve věku 12 let syna J. a 10,5 roku syna P.. Proto ona splňuje všechny požadavky zákona. Je zvláštní, že OSSZ rozhodla pouze na základě vyjádření žalobce a čestných prohlášení obou synů, kteří jsou však již dávno dospělí a rozhodovat se mohli na základě zistitelných důvodů. Naopak při rozhodování OSSZ vůbec nepřihlédla k posouzení vyloučené doby platby důchodového pojištění v době její rodičovské dovolené. OSSZ tedy ani nezjistila, že matka dětí utrpěla finanční újmu pro výpočet základu důchodového pojištění a žalobce nikoliv. Žalobce neutrpěl žádnou újmu ani na své profesní kariéře, ani na finančním zabezpečení. Vyjádření OSSZ, že žalobce pečoval osobně o obě děti od jejich narození je nadto v případě majora české armády s funkcí minimálně velitele roty, poněkud nedůvěryhodné. Hlavní konflikt mezi účastníky sporu přitom vznikl kvůli tomu, že matka dětí nesouhlasila, aby se žalobce zúčastnil vojenské zahraniční mise.
22. Dne 10. 5. 2023 se k odvolání matky dětí vyjádřil žalobce. Uvedl, že odvolání obsahuje řadu domněnek a osobních názorů, neboť nic konkrétní matka dětí ani uvést nemůže. Již odbor sociální péče několika návštěvami ověřil, že se o syny staral žalobce již od malička. Matka dětí to ani neví, protože se často doma ani nezdržovala, vždy na dva až tři dny odjížděla, aniž by věděli kam. Problémy nezačaly údajnou cestou na misi, ta žalobci nikdy ani nebyla nabídnuta, ani nebyl ve funkci, která by to umožnila. Problémy se vystupňovaly, když měl syn P. čtyři roky a začal chodit do školy a žalobce chtěl, aby matka nastoupila do zaměstnání. Není nic zvláštního na tom, že by se důstojník staral o své děti. Matka dětí se přitom plete v hodnosti i funkci. Žalobce opustil kariéru u raketového vojska a nastoupil k provoznímu praporu, kde neměl nároky na pohotovost, služby a víkendy. To vzal v úvahu i soud. Mělo to samozřejmě vliv na jeho služební postup i další uplatnění. Nikdy toho však nelitoval, neboť synové jsou skvělí a je na ně moc pyšný.
23. Žalovaná poté vyzvala oba účastníky řízení (žalobce a matku dětí) a oba syny k podání čestného prohlášení a vyjádření k věci.
24. Dne 31. 5. 2023 se k věci vyjádřil žalobce. Uvedl, že rozsudek o svěření do péče nemá a Okresní soud Praha-východ jej již skartoval. Odbor péče o dítě v Brandýse nad Labem mu sdělil, že žádná z pracovníků, která případ znala, již zde nepracuje a spis byl skartován po dosažení dospělosti synů. Žalobce dále uvedl, že „*mimo vyjádření synů bych mohl snad nabídnout svědectví známých, kteří nás v té době znali. Pokud to budete požadovat, zkusil bych je kontaktovat, zda budou ochotni takové vyjádření poskytnout*“. Matka dětí přitom (zřejmě omylem) zaslala žalobci SMS, ve které uvedla, že rozsudek o svěření do péče má k dispozici. Společně s vyjádřením žalobce zaslal čestná prohlášení ze dne 31. 5. 2023, že od 3. 12. 1984 do dospělosti osobně pečoval o syna J. a od 25. 4. 1986 do dospělosti osobně pečoval o syna P., protože jejich matka péči nezvládala a řešila sebe a své problémy. Péči popsal ve vyjádření ze dne 1. 3. 2023. Do 4 let J. a 3 let P. pečoval o děti společně s matkou, poté se matka přestala starat a řešila jen své problémy.
25. Dne 5. 6. 2023 zaslala matka dětí čestná prohlášení ze dne 2. 6. 2023, že od 3. 12. 1984 do 6. 3. 1996 osobně pečovala o syna J. a od 25. 4. 1986 do 6. 3. 1996 pečovala o syna P.. Datum 6. 3. 1996 je dle žalobkyně pouze orientační a koresponduje s rozhodnutím soudu o svěření dětí do péče otce. Ale i po tomto datu setrvala ve společné domácnosti s dětmi. V příloze uvedla, že v době, kdy byly obě děti naprosto závislé na péči rodičů o ně pečovala jednoznačně ona. Zatímco otec dětí chodil normálně do práce a staral se o hmotné zajištění rodiny. Žalobce neutrpěl žádnou finanční újmu na rozdíl od matky dětí. Péče o děti byla

ztížena tím, že jim oběma byla diagnostikována hepatitida typu B, takže byl nutný zvýšený dohled a zdravotní péče (dietní stravování a denní režim). Zaměstnání žalobce navíc znesnadňovalo její péči o děti v tom, že otec jako voják z povolání byl často mimo domov a leckdy i po dobu několika dnů nebo týdnů na vojenských cvičeních. V krajních případech (např. její nemoc) musela hlídat děti její matka. Práce žalobci nedovolila ani jeho přítomnost na významných událostech jako je vítání občánků. Vzhledem k věku a zdravotnímu stavu obou dětí musela čerpat rodičovskou dovolenou a nemohla chodit do práce až do doby, kdy zdravotní stav dětí umožnil jejich zařazení do předškolního zařízení. Děti byly často nemocné, alergici se sníženou imunitou, hepatitidou typu B. Navštěvovala s nimi pediatrii, logopedii, ortopedii. Kvůli časté nemocnosti byla nutná její trvalá péče. Proto si nemohla najít stálé zaměstnání, což navíc nedovolil ani žalobce. Matka dětí odkázala na zápočtové listy žalobce, že mezi lety 1984 až 1990 (tj. do 4 let mladšího syna) nemá žalobce žádnou vyloučenou dobu a ani neutrpěl žádnou finanční ani kariérní újmu. Dále uvedla, že smyslem výchovného je kompenzace trvalého snížení výměry starobního důchodu z důvodu ztráty zaměstnání kvůli péči o děti. Tuto podmínku splňuje pouze ona. Do roku 1996 žili v kompletní rodině, proto se uvedené skutečnosti týkají obou synů.

26. Dne 6. 6. 2023 zaslal čestné prohlášení syn P. P.. Uvedl, že se o něj téměř výhradně staral jeho otec. V době před rozvodem rodičů se na denní bázi staral o chod domácnosti, vaření, úklid, zajištění školní docházky, návštěvy u lékaře apod. Po rozvodu zajišťoval jeho výchovu výhradě žalobce.
27. Dne 11. 7. 2023 vydala žalovaná napadené rozhodnutí tak, jak je uvedeno v bodě 3 tohoto rozsudku. V odůvodnění zrekapitulovala dosavadní průběh správního řízení a relevantní právní úpravu. Z evidenčních listů o době zaměstnání a výdělku za rok 1984 až 1990 žalovaná zjistila, že matka dětí má evidovanou náhradní dobu pojištění z důvodu mateřské dovolené. Dále uvedla, že z předložených podkladů a důkazů vyplývá, že žalobce pečoval osobně v největším rozsahu o oba syny od roku 1996 do jejich zletilosti, tj. 6 let o syna J. a 8 let o syna P.. V daném případě měla výchova v době od narození do 4 let věku synů ve větší míře závažný dopad na pracovní kariéru, tedy i na konečnou výši důchodu matky dětí. V této době zajišťovala osobní péči o oba syny „na úkor“ možné pracovní aktivity. Naproti tomu žalobce v období od narození do 4 let věku synů pracoval a dosahoval výdělku. Dále bylo přihlédnuto k prohlášení účastníků řízení s uvedenou dobou péče a důkazů (evidence dob pojištění obou účastníků). Ani jednomu nelze upřít zásluhy o výchovu synů. S ohledem na charakter a smysl výchovného však za osobu osobně pečující v největším rozsahu uznává matku dětí. Jsou proto dány důvody pro změnu prvostupňového rozhodnutí.
28. Dne 14. 7. 2023 (tj. po vydání napadeného rozhodnutí, proto soud nemůže k obsahu uvedeného prohlášení přihlížet) zaslal na výzvu (avšak po stanovené lhůtě) čestné prohlášení syn J. P.. Uvedl, že o něj i o jeho bratra do rozvodu rodičů dominantně pečoval pouze jeho otec. Od rozvodu pak již zcela výhradně. Hradil veškeré výlohy na dovolené, mimoškolní i školní aktivity, a především jim věnoval svůj čas. Matka bohužel nebyla nikdy zcela schopna vzhledem ke svému psychickému stavu o ně pečovat. Naopak usilovala po rozvodu o jejich umístění do dětského domova, čemuž naštěstí jejich otec zabránil. Dále uvedl, že by považoval za zcela nespravedlivé, pokud by, byť symbolicky byla za nevhodnou „oceněna“ jejich matka, která se na nich negativně podepsala do konce života.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu.

29. Žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a proti rozhodnutí, proti kterému je žaloba přípustná. Soud vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.).
30. Soud rozhodl bez nařízení jednání podle § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť pro to byly splněny podmínky podle § 76 s. ř. s. Soud nenařizoval jednání ani za účelem dokazování. Soud totiž neprovedl výslech svědků (synů žalobce), jak navrhoval žalobce, potvrzení zaměstnavatele žalobce o době a rozsahu práce v období od narození synů do roku 1996 ani rozsudek soudu o svěření dětí do péče žalobce, jak navrhovala žalovaná. Vzhledem k tomu, že žalovaná ani přezkoumatelně neodůvodnila rozpor mezi důkazy ve správním spisu a řádně nevyhodnotila předložená čestná prohlášení synů (srov. odůvodnění dále), bylo by provedení těchto důkazů soudem předčasné. Není úkolem soudu nahrazovat činnost žalované a tyto navržené důkazní prostředky hodnotit jako první [srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 4. 8. 2021, č. j. 10 Afs 352/2019-26, č. 4243/2021 Sb. NSS].

Posouzení žalobních bodů

31. Žalobce požádal o dávku tzv. výchovného, která byla zavedena v právním řádu s účinností od 1. 1. 2023 zákonem č. 323/2021 Sb. Týká se jak starobních důchodů nově přiznávaných ode dne, který spadá do období po roce 2022 [§ 34a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 323/2021 Sb. (dále jen zákon o důchodovém pojištění)], tak důchodů již přiznaných ode dne, který spadá do období před rokem 2023 [čl. II. (Přechodná ustanovení) zákona č. 323/2021 Sb.]. Žalobce v době podání žádosti již byl příjemcem starobního důchodu, proto se na něj nevztahují přímo novelizovaná ustanovení zákona o důchodovém pojištění, ale přechodná ustanovení novely zákona o důchodovém pojištění.
32. Podle čl. II odst. 1 zákona č. 323/2021 Sb. se starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
33. Podle čl. II odst. 3 zákona č. 323/2021 Sb. se podmínky výchovy dítěte pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. **Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy** (zdůraznil soud). Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.
34. Podle čl. II odst. 4 zákona č. 323/2021 Sb., pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo

přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Jde-li o ženu, které vznikl nárok na důchod podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ve znění účinném přede dnem 1. ledna 2023, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě ženy, které má uvedeno v základních registrech. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb. ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona se použije obdobně.

35. Podle čl. II odst. 5 zákona č. 323/2021 Sb. **nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 větě první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu.** V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu (zdůraznil soud) a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 větě poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů. Žádost se podává v případě starobních důchodů přiznaných před 1. lednem 2023 nejpozději do 31. prosince 2024; žádost lze podat nejdříve 1. září 2022 s tím, že pro žádosti podané před tímto dnem se použije obdobně ustanovení § 83b odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebyla-li žádost podána ve lhůtě uvedené ve větě čtvrté, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží. Podává-li se po 31. prosinci 2022 žádost o přiznání starobního důchodu ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvyšuje se starobní důchod podle bodu 1 jen za výchovu toho dítěte, které pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu, s tím, že věta druhá platí obdobně; není-li tato podmínka splněna, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží.
36. Aby ženě či muži vznikl nárok na výchovné, musí tedy naplnit podmínku výchovy dítěte. Podmínka výchovy dítěte se posuzuje podle kritérií, které zákon vymezuje pro účely snížení důchodového věku žen. Žena či muž mají nárok na výchovné, pokud o dítě/děti pečovali osobně a po stanovenou dobu (viz § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, který se uplatní i v případě žádostí podle přechodných ustanovení zákona č. 323/2021 Sb.). Pokud dítě vychovávalo více osob (rodiče, prarodiče, pěstouni) má nárok na výchovné jen ta osoba, která z okruhu vychovávajících osob zajišťovala výchovu dítěte v největším rozsahu. Výchovu téhož dítěte totiž nelze pro stanovení výchovného uznat více osobám – vždy náleží jen jedné osobě, která výchovu dítěte zajišťovala (ve srovnání s ostatními vychovávajícími osobami) fakticky v největším rozsahu. Zohlednění výchovy pro účely výchovného je přitom relativně nezávislé na zohlednění výchovy pro účely stanovení důchodového věku žen. Pokud se například prokáže, že o dítě v největším rozsahu pečoval muž (otec), náleží mu za toto vychované dítě výchovné, přestože byla výchova tohoto dítěte předtím zohledněna při stanovení důchodového věku ženy (matky).
37. V různých etapách života dítěte a v závislosti na konkrétní rodinné situaci mohou o dítě pečovat různé osoby v různém rozsahu (například v určitém období více matka, v jiném období více otec, v dalším období oba rovnoměrně). Pro určení toho, kdo se pro účely přiznání výchovného staral o dítě v největším rozsahu, je však důležité, aby byla výchova posuzována jako celek během celého období nezletilosti dítěte. To znamená, že by mělo dojít k celkovému zhodnocení výchovy poskytované všemi osobami v různých fázích vývoje a výchovy dítěte, aby bylo možné správně určit, která osoba dítě vychovávala v největším rozsahu. Podstata hodnocení toho, kdo děti vychovával v největším rozsahu, spočívá v tom,

která osoba (žena či muž) o ně v rámci celého období, kdy byly nezletilé, osobně pečovala v největším časovém rozsahu (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 1. 2024, č. j. 55 Ad 7/2023-26).

38. Je přitom třeba upozornit na to, že ačkoliv důvodová zpráva klade zvláštní důraz na pokles příjmů pečující osoby v důsledku osobní péče o dítě, samotný pokles příjmů [přesněji řečeno existence vyloučených dob pojištění podle § 5 odst. 2 písm. c) a d) zákona o důchodovém pojištění, popř. pokles vyměřovacích základů oproti obdobím, v nichž péče poskytována nebyla, nebo jejich úplný výpadek] vůbec není zákonem stanovenou podmínkou pro přiznání nároku na výchovné. Nelze jej tedy považovat za nezbytnou podmínku přiznání výchovného. Komparace výše vyměřovacích základů a jejich vývoje v čase, resp. existence vyloučených dob mezi osobami, které přicházejí z hlediska podmínek pro přiznání výchovného v úvahu, tak může být pouze jedním z důkazních vodítek (indicií) při posuzování nároku na výchovné, neboť v případě péče o dítě „na plný úvazek“ skutečně zpravidla dochází k tomu, že dotyčný rodič péčí o dítě obětuje svůj kariérní postup. To platí ovšem v plné míře zpravidla jen v raném věku dítěte, jenž sám o sobě (není-li přítomno zdravotní postižení nedovolující nabytí relativní soběstačnosti) není dostačující k dosažení podmínky převažující osobní péče. Od nástupu dítěte ke školní docházce přitom již nemusí být (v případě řady zaměstnání i podnikatelské činnosti) vliv na vyměřovací základy tak patrný, jelikož při možnosti využití školní družiny a dobrém zdraví dítěte nemusí být rozdíly mezi více a méně pečujícím rodičem z hlediska příjmů viditelné. Nadto nelze ani přehlédnout, že rodinné a „pracovní“ životy pojištěnců bývají rozmanité a mohou vykazovat značné odlišnosti od většinového trendu, kvůli nimž ani zjištěná difference ve výši vyměřovacích základů nemusí být relevantním ukazatelem míry poskytované osobní péče dítěti (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 5. 2024, č. j. 49 Ad 20/2023-71).
39. Žalobce namítá, že je rozhodnutí nepřezkoumatelné, a že správní orgány dostatečně nezjistily skutkový stav věci a nevypořádaly se se všemi podklady ve správním spisu.
40. Požadavek, aby se správní orgán v odůvodnění rozhodnutí vypořádal se všemi námitkami, návrhy a vyjádřeními účastníka řízení, plyne z § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. (dále jen „správní řád“). Má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí být z odůvodnění zřejmé, jaký skutkový stav vzal posuzující orgán za rozhodný a jak uvažil o skutečnostech podstatných pro věc, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování těchto skutečností [srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45]. Současně je ovšem nutné zdůraznit, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí pro nemožnost zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-74, č. 1566/2008 Sb. NSS). Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat. Správní orgány nemají povinnost vypořádat se s každou dílčí námitkou, pokud proti tvrzení účastníka řízení postaví právní názor, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, č. 26/2009 Sb. ÚS, a rozsudek NSS ze dne 12. 3. 2015, č. j. 9 As 221/2014-43). O nepřezkoumatelnost nejde ani tehdy, pokud je námitka, kterou

správní orgán pominul, pro posouzení věci zjevně irelevantní (srov. rozsudek NSS ze dne 29. 10. 2020, č. j. 1 Afs 68/2020-31).

41. Soud připomíná, že řízení o přiznání dávky důchodového pojištění je řízením zahajovaným na žádost, z moci úřední může žalovaná pouze změnit nebo odejmout již přiznanou dávku [§ 81 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 323/2021 Sb. (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“) a zejména § 56 a § 57 zákona o důchodovém pojištění]. Současně podle § 50 odst. 3 věty první správního řádu je žalovaná povinna v řízení o žádosti zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu (zásada vyšetřovací). V řízení o žádosti je tedy vyšetřovací povinnost žalované omezena pouze na zjišťování okolností důležitých pro ochranu veřejného zájmu a ve zbytku je na žadateli, aby zákonem stanoveným způsobem prokázal oprávněnost svého nároku na dávku důchodového pojištění (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 5. 2024, č. j. 49 Ad 20/2023-71, shodně rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 19. 4. 2024, č. j. 50 Ad 11/2023-35). Veřejným zájmem je především to, aby dávka nebyla přiznána osobě, která na ni nemá nárok. Přestože se jedná v daném případě o řízení o žádosti, v němž břemeno tvrzení a důkazní vázne zásadně na žadateli, nezbavuje to žalovanou coby správní orgán její povinnosti zjistit stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti podle § 3 správního řádu (srov. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 6. 2024, č. j. 54 Ad 1/2024-29).
42. Prokazování nároku na výchovné je zakotveno v § 84a zákona č. 582/1991 Sb., podle kterého se výchova dítěte pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu prokazuje čestným prohlášením a rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti, a to při sepsání žádosti o důchod. Čestné prohlášení se podává na předepsaném tiskopise; v čestném prohlášení se uvádějí údaje podle § 85 odst. 4, prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu, a prohlášení, že nenastala překážka pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle § 34a odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů.
43. Pro případ žalobce je ovšem klíčový shora citovaný čl. II odst. 5 zákona č. 323/2021 Sb. Jak je ovšem patrné, obsahově se požadavky na žádost podanou podle přechodných ustanovení prakticky neliší od žádostí podávaných standardně spolu se žádostí o přiznání starobního důchodu po nabytí účinnosti zákona č. 323/2021 Sb.
44. Žalobce tvrdil, že splnil podmínky pro přiznání výchovného, předložil k tomu čestná prohlášení ve smyslu § 84a zákona č. 582/1991 Sb., včetně popisu výchovy a péče o děti a rodné listy dětí. Dále předložil rovněž čestná prohlášení obou synů, kteří shodně uvedli, že o ně pečoval převážně otec před i po rozvodu. Žalobce rovněž odkázal na rozsudek o rozvodu a svěření dětí do jeho výhradní péče, který však již vzhledem k časovému odstupu nemá k dispozici (tvrdil však, že jej má k dispozici matka dětí). Nabídl rovněž provedení svědeckých výpovědí osob, které rodinu v té době znaly.
45. OSSZ dala za pravdu žalobci. Žalovaná se však přiklonila k verzi, že osobou převážně pečující o děti byla jejich matka. V odvolacím řízení si žalovaná vyžádala čestná prohlášení účastníků řízení (otce a matky), která obsahují rozdílná tvrzení o tom, kdo převážně zajišťoval výchovu a péči o děti před rozvodem. Dále si žalovaná vyžádala čestná prohlášení obou synů. Syn P. zaslal znovu čestné prohlášení, že se o oba bratry i před rozvodem staral převážně otec. Ve správním spisu jsou dále založeny evidenční listy důchodového zabezpečení a informativní výpis konta matky dětí. Ve správním spisu je dále založeno

obsáhlejší čestné prohlášení syna J., které však bylo doručené žalované až po vydání napadeného rozhodnutí, k jeho obsahu tedy soud nemohl přihlížet (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

46. Z výše uvedené rekapitulace obsahu správního spisu je zřejmé, že jsou ve správním spisu podklady, které jsou vzájemně v rozporu ohledně skutečnosti, který z rodičů zajišťoval ve větším rozsahu péči o děti. Žalovaná se však bez přezkoumatelného zdůvodnění přiklonila k závěru, že do rozvodu pečovala osobně v největším rozsahu o oba syny jejich matka. Žalovaná se přitom nijak nevypořádala s těmi podklady, které svědčí o opačném závěru, ale ani nevysvětlila, v čem spatřuje „největší rozsah péče“ matky o oba syny, měla-li by být zohledněna doba péče do nabytí zletilosti dítěte, nikoli pouze do ukončení mateřské – v současné terminologii již i rodičovské – dovolené.
47. Zaprvé z podkladů ve spisu není zřejmé, v jakém rozsahu matka čerpala mateřskou dovolenou. Žalovaná na jednu stranu uvedla, že z evidenčních listů za roky 1984 až 1990 zjistila, že matka dětí čerpala mateřskou dovolenou. Z podkladů ve správním spisu však není zřejmé, jak k těmto konkrétním závěrům žalovaná dospěla. Evidenční listy sice obsahují údaje, že v tomto období měla matka dětí evidovanou náhradní dobu (268 dnů za rok 1984, celé roky 1985 až 1988, 227 dnů za rok 1989 a 182 dnů za rok 1990), z informativního výpisu konta přehledu dob pojištění matky dětí však nejsou uvedeny vyloučené doby za rok 1984 až 1985. Tyto údaje z evidencí žalované jsou tedy samy o sobě v rozporu a žalovaná tento rozpor v napadeném rozhodnutí nijak nevysvětlila/neobjasnila. Zároveň v letech 1989 až 1990 není evidována náhradní doba za celý rok. Žalobce sice nerozporoval, že matka dětí čerpala od 1984 do 1990 mateřskou dovolenou, ovšem odkazuje-li žalovaná ve vztahu k závěru o mateřské dovolené na tyto podklady, mělo by být zřejmé, jaké údaje z nich zjistila. Žalovaná dále uvedla, že přihlédla k evidenci dob pojištění obou účastníků, avšak evidence žalobce ve spisu založená není.
48. Zadruhé není z napadeného rozhodnutí seznatelné, z čeho žalovaná dovozuje, že matka dětí v převažující míře pečovala o syny i v období od 1990 do 1996. Pro takové závěry nejsou ve správním spisu dostatečné podklady, resp. další listiny jsou s tímto závěrem v příkrém rozporu (čestná prohlášení synů). V informativním výpisu konta přehledu dob pojištění matky dětí je sice v období od 2. 7. 1990 do 1. 12. 1998 uvedena náhradní (vyloučená) doba (s poznámkou „*ND-pobírání důchodu*“) v rozsahu 3 075 dnů. Na toto období však žalovaná v napadeném rozhodnutí ani neodkazuje a za mateřskou dovolenou označuje pouze období do roku 1990. Z napadeného rozhodnutí ani z podkladů rozhodnutí (kromě čestného prohlášení matky dětí) tedy nevyplyvá, že by matka dětí v převažující míře pečovala o syny i v letech 1990 až 1996. Ačkoli lze předpokládat, že v době čerpání mateřské/rodičovské dovolené tento rodič v převažující míře o děti pečuje, tak mohou nastat okolnosti, které ostatně nastínil i žalobce, a které tento předpoklad zpochybňují. Nelze pak prostě čerpání mateřské/rodičovské dovolené ztotožnit s dobou, po kterou daný rodič v převažující míře o děti pečoval.
49. Zatřetí je také tedy v rozporu závěr, že se matka starala o obě nezletilé děti od jejich narození až do roku 1996, a to s čestnými prohlášeními obou synů. Těmito důkazy se žalovaná v odůvodnění napadeného rozhodnutí také nijak nezabývala.
50. Zdejší soud se v rozsudku ze dne 30. 5. 2024, č. j. 49 Ad 20/2023-71, vyjádřil k charakteru čestných prohlášení jiných osob než žadatele o výchovné. Uvedl, že „*představují listinný důkaz zachycující projev vůle osoby, jež je způsobilá vystupovat v řízení jako svědek. Organizační zákon [zákon č. 582/1991 Sb.] v této souvislosti čestným prohlášením svědků nepřikládá zvláštní*

význam (na rozdíl od situace prokazování pojistných dob dle § 85 odst. 4), a tedy neobsahuje žádnou odchylnou úpravu od správního řádu, který v případě svědků předpokládá především provedení důkazu jejich výslechem po příslušném poučení. I v řízení o žádosti o dávku důchodového pojištění je proto vhodné opatřovat svědectví především výsledkem svědka podle § 55 správního řádu, pokud zde zákon žádné „zjednodušení“ v podobě použití čestného prohlášení svědků neumožňuje. Teprve při výslechu a po řádném poučení o následcích vědomě nepravdivé nebo neúplné výpovědi je totiž možné posoudit věrohodnost svědka na základě způsobu a obsahu jeho spontánní výpovědi a následných odpovědí na položené otázky. **Nicméně to neznamená, že by listina obsahující jeho čestné prohlášení nebyla sama o sobě listinným důkazem.** Je jí ovšem nutno v porovnání se svědeckou výpovědí obecně přisuzovat menší váhu, jelikož neobsahuje údaj o tom, že by prohlášení dotyčná osoba učinila po poučení o právních následcích úmyslně nepravdivého nebo neúplného čestného prohlášení, resp. takové právní následky by ani nepřicházely zpravidla v úvahu. Ovšem v situaci, kdy taková osoba není pro správní orgán dostupná (např. jde-li o čestné prohlášení zemřelé osoby), může jít o nenahraditelný důkaz. V ostatních případech se žalovaná pro zjednodušení s čestným prohlášením svědka může, ale nemusí spokojit. **Jestliže však jeho obsah nehodlá vzít v úvahu jen pro jeho formu, měla by namísto toho i bez výslovného návrhu namísto čestného prohlášení provést výslech takového svědka, neboť se jedná o důkazní prostředek, který zcela zjevně v řízení vyšel najevo a jež se (byť zprostředkovaně prostřednictvím čestného prohlášení) žadatel na podporu své žádosti dovolává. To pak platí dvojnásob, jestliže žadatel (jako v tomto případě) dokonce výslovně zmiňuje připravenost svědků podat osobní svědectví žalované.**“ (zvýraznil soud).

51. Žalobce již v prvostupňovém řízení předložil čestná prohlášení obou synů, podle kterých se o ně staral již před rozvodem. Po rozvodu byli s bratrem výhradně v péči žalobce. V odvolacím řízení své čestné prohlášení potvrdil syn P., který jej dále doplnil, že v době před rozvodem rodičů se žalobce na denní bázi staral o chod domácnosti, vaření, úklid, zajištění školní docházky, návštěvy u lékaře apod. Po rozvodu zajišťoval jeho výchovu výhradně žalobce. Pokud žalovaná snad nepovažovala čestná prohlášení za uspokojivá co do formy, není zřejmé, proč neprovedla svědecké výslechy synů, jimiž by se mohl obsah čestných prohlášení potvrdit či vyvrátit (včetně případného doplnění o detaily, v čemž přesně spočívala poskytovaná osobní péče a jaký byl její rozsah ze strany konkrétního rodiče). Žalovaná ani žalobce nijak nepoučila o možnosti předložit ke svým tvrzením důkazní návrhy. V napadeném rozhodnutí nijak nevysvětlila, jak čestná prohlášení hodnotí.
52. Nelze odhlédnout ani od toho, že po rozvodu svěřil opatrovnícký soud syny do péče otci. Byť není samotný rozsudek založen ve správním spisu a není tak podkladem pro vydání rozhodnutí, je tato skutečnost mezi rodiči dětí dle obsahu jejich vyjádření nesporná. Pokud v roce 1996 soud svěřil oba syny do výlučné péče otci, může to být poměrně silná indicie o tom, že i před rozvodem (nebo minimálně v době od 1990 do 1996) se o syny staral převážně otec.
53. Zároveň se žalovaná dopouští i mírných nepřesností. Například uvádí, že výchova v době od narození do 4 let věku synů měla ve větší míře závažný dopad na pracovní kariéru a konečnou výši důchodu matky. Žalovaná tím však patrně myslí do 4 let věku mladšího syna, což by korespondovalo s rokem 1990, který žalovaná označuje jako rok ukončení mateřské dovolené matky dětí. Zároveň není zřejmé, proč žalovaná vůbec hranici 4 let věku uvádí. Rozhodné pro posouzení věci je zejména to, kdo z rodičů pečoval o děti v převažující míře. Hranice 4 let věku je limitem pro započtení náhradní a vyloučené doby [srov. § 5 odst. 2

písm. c), § 12 a § 16 odst. 4 písm. e) zákona o důchodovém pojištění], nikoliv pro dávku výchovného.

54. Soud tedy dospěl k závěru, že žalovaná náležitě nezjistila skutkový stav věci, neboť některé závěry žalované nemají oporu v podkladech ve spisu a některé jsou vzájemně v rozporu. Žalovaná se přitom s těmito rozpory přezkoumatelně nevypořádala.
55. V dalším řízení tedy musí žalovaná došetřit resp. náležitě odůvodnit, jakým způsobem se rodiče o nezletilé děti starali v době, kdy k nim měli společnou péči – tedy do doby před rozvodem. A následně rozhodnout a přezkoumatelně zdůvodnit, komu z rodičů skutečně svědčí nárok na výchovné. Pokud žalovaná nepovažuje za dostatečná předložená čestná prohlášení, nabízí se doplnění dokazování svědeckými výpověďmi obou synů, zároveň nyní žalovaná již musí přihlédnout i k čestnému prohlášení syna J. doručenému až po vydání napadeného rozhodnutí. Svědecké výpovědi synů mohou detailněji osvětlit, jak u nich v rodině probíhala jejich výchova a jaký podíl na ní měl otec a matka. V úvahu pak přichází i účastnické výsledky žalobce a matky dětí, ve kterých by měli prostor pro specifikaci svých tvrzení, nebo např. svědecké výsledky osob, které byly se situací v rodině žalobce stran výchovy jeho dětí obeznámeni (sousedé, rodinní přátelé apod.); ostatně to žalobce i nabídnul ve vyjádření ze dne 31. 5. 2023. Pouze tak může být naplněna zásada materiální pravdy zakotvená v § 3 správního řádu. Provedení konkrétních důkazů (i nad rámec těch, které soud shora příkladmo nastínil) ponechává soud na úvaze žalované, která bude povinna se také případně vypořádat i s důkazními návrhy účastníků řízení. Žalovaná při posouzení věci přitom vezme v potaz obecná východiska, které soud nastínil shora.
56. Soud se nad rámec nutného odůvodnění vyjádří i k tvrzení žalobce, že napadeným rozhodnutím nebyl vyčerpán předmět řízení o jeho žádosti.
57. Podle § 6 odst. 4 písm. a) bodu 14 zákona č. 582/1991 Sb. rozhodují okresní správy sociálního zabezpečení ve sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu; tento spor vzniká, má-li být na základě žádosti pojištěnce zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, k jehož výchově již bylo nebo má být přihlédnuto při zvýšení procentní výměry starobního důchodu u jiného pojištěnce, který trvá na tom, že o dítě pečoval v největším rozsahu. Toto ustanovení se uplatní i v případě žádostí o výchovné podaných podle čl. II zákona č. 323/2021 Sb. Přejícná ustanovení zákona č. 323/2021 Sb. ke změně zákona č. 582/1991 Sb. totiž nevylučují jeho použití i pro tyto žádosti. Zároveň i čl. II odst. 3 věty druhé a třetí zákona č. 323/2021 Sb. zakotvuje pravidlo, že výchova téhož dítěte se nemůže započítat více osobám a rozhodné je tedy to, která osoba pečovala o dítě v největším rozsahu. I v těchto případech může docházet ke sporům, které je oprávněna řešit okresní správa sociálního zabezpečení.
58. Rozhodnutí vydané v tomto řízení je tedy zatím rozhodnutím o sporu, který z rodičů osobně pečoval o syny v největším rozsahu pro účely následného přiznání dávky výchovného. Po tomto řízení o sporu bude následovat rozhodnutí o výši přiznaného starobního důchodu, které vydá příslušný správní orgán [v případě žalobce je to ministerstvo obrany podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb.].

Závěr a náklady řízení

59. Soud zrušil napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. pro nepřezkoumatelnost a proto, že skutkový stav, který vzala žalovaná za základ rozhodnutí je

v rozporu se spisem a část jich nemá ve správním spise oporu, a věc vrátil žalované k dalšímu řízení podle § 78 odst. 4 s. ř. s. V dalším řízení je žalovaná vázána shora uvedeným právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

60. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaná neměla ve věci úspěch, tudíž jí nenáleží právo na náhradu nákladů řízení. Žalobci, který byl v řízení zcela úspěšný, soud přiznal náhradu nákladů zastoupení ve výši 12 342 Kč, které tvoří odměna za tři úkony právní služby ve výši 3 100 Kč [převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby a replika dle § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)] a tři paušální náhrady hotových výdajů v souhrnné výši 900 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Zástupce žalobce sice neprokázal, že je plátcem daně z přidané hodnoty. Soud však tuto skutečnost zjistil z veřejně dostupné databáze (Administrativní registr ekonomických subjektů). Sám zástupce žalobce je plátcem DPH, zároveň je i společníkem právnické osoby zřízené podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon advokacie, která je plátcem daně z přidané hodnoty. Součástí nákladů žalobce je tedy rovněž náhrada této daně [§ 57 odst. 2 s. ř. s. a § 137 odst. 3 písm. a) a b) č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), užitý na základě § 64 s. ř. s.] ve výši 21 % z částky 10 200 Kč, tedy 2 142 Kč. Soud uložil žalované zaplatit náhradu nákladů řízení ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.) k rukám zástupce žalobce (§ 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 6. srpna 2024

Mgr. Martina Kotouček Mikolášková v. r.
soudkyně